

INAQUE

**VALERIA
PARRELLA**

**ENCYKLOPÉDIA
ŽENY**

PREKLAD IVANA DOBRAKOVÁ

Valeria Parrella

Encyklopédia ženy

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo dobré príbehy žijú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

Valeria Parrella

ENCICLOPEDIA DELLA DONNA

COPYRIGHT © 2017 Valeria Parrella

Published by arrangement with Agenzia Letteraria Santachiara

© 2017 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

TRANSLATION © 2020 Ivana Dobráková

COPYEDITING Jana Šulková, Martina Kubealaková

COVER © Barbora Šajgalíková

COVER PHOTO © Ester Šabíková

SLOVAK EDITION © 2020 Inaque

ISBN 978-80-8207-056-2

ISBN E-BOOK 978-80-8207-057-9

Valeria Parrella
Encyklopédia ženy
Doplnenie

INAQUE

„Všetko pre telo, nič pre ducha.“
To by mohlo byť motto
zástupu žien odsúdených žiť
v príliš civilnom svete, v ktorom síce nájdú prácu
a blahobyt bez akejkoľvek námahy, ale kde je všetko
nastavené tak, aby sa potlačila ich prirodzenosť.

Z Encyklopédie ženy,
o „Škandinávskej žene“

Moja stará mama privítala svoju dcéru po návrate zo svadobnej cesty s rozpačitým úsmevom, lebo sa jej chystala odovzdať obrovský dar: vďaka tomu, že na pošte nasadila všetky páky, sa jej podarilo nechať si z Vydavateľstva Fratelli Fabbri včas doručiť pevný kartónový a umelohmotný obal s koženým efektom veľkolepého diela na zošitky, ktoré týždeň čo týždeň kupovala v novinovom stánku – a letmo aj čítala, ale vždy opatrne, aby nepoškodila chrbát, ktorý sa mal zošiť, pohladila obálku a potom všetko odložila do skrine, vedľa čistej bielizne.

Encyklopédia ženy vychádzala každú sobotu a stála stopäťdesiat lír. Stará mama ukryla každé číslo do novin *Mattino*, ktoré kupovala pre môjho starého otca, lebo štyri roky (tol'ko potrebovali odborníci vo Vydavateľstve Fabbri, kým nadobudli pocit, že vyčerpali všetky pojmy potrebné pre ženy) s neúnavnosťou, ktorá by sa dnes považovala za patologickú, tajne všíla v skrinu svoj sen darovať vzácnu príručku prvorodenej dcére. Mojej matke. 16. marca 1963, keď opätovne vyšlo dvad-

siate číslo prvého ročníka, moja stará mama kúpila za sto lír aj obsah II. zväzku a list, ktorý mal slúžiť ako patitul, s podtitulom diela: *Encyklopédia ženy – Veľká encyklopédia praktických poznatkov a všeobecnej kultúry pre ženu*.

„Bohužiaľ som ju nestihla dať včas zviazať,“ dojatá hovorila, zatiaľ čo sa dívala na svoju dcéru, ako dar odbaľuje, pričom sa jej v rozžiarených očiach odrážala celá budúcnosť, ktorú jej dávala. V tú noc, bez toho, aby museli konzultovať *Encyklopédiu*, ma moji rodičia počali.

Narodila som sa v meste, ktoré sa len nedávno začalo opäť stavať na nohy z kolien, na ktoré ho zrazila vojna a na ktorých ho nechali Američania. Či už sa mesto ocitlo na kolenách smrti alebo podriadenosti, tento pád po sebe tak či tak zanechal pomliaždeniny. Zatiaľ čo Francesco Rosi filmoval zrútené budovy a demolácie a k mestu sa naťahovali ruky Achilleho Laura, ja som vreštiac prichádzala na svet na pôrodnej sále v nemocnici Loreto Mare; bol to prirodzený, nie veľmi dlhý pôrod. Dali mi meno Amanda, hoci staré matky boli proti tomu; pomenovali ma tak, lebo ovládali latinčinu, ktorú študovali od nižšej strednej a počúvali ju na omšiach. Nie je ľahké vyrovnáť sa menu v prechodníku, ale tento *imprinting*, o ktorom som v plienkach – a ešte aj dlhý čas potom – nemohla tušiť, musel stáť za mnohými vecami. Dali mi meno Amanda, lebo práve v tej chvíli, keď som prichádzala na svet, moja matka cez veľké okná, ktoré smerovali do prístavu, uvidela červený oblak postupujúci obrovskou rýchlosťou: niesol ho juhovýchodný vietor *scirocco*. Aj môj otec, ktorý chodil hore-dolu fajčiac – ako na čiernobielych karikatúrach v krížovkárskom týždenníku *Settimana Enig-*

mistica –, počul silno šumieť stromy a vibrovať sklené tabule, odolávajúce vetru. Nemohli vedieť, že prichádza sexuálna revolúcia, nemohli vedieť, že zasiahne aj ich, proletárov a meštiakov, praktických ľudí a nie špekulantov, ľudí, ktorí v dvadsiatich dvoch rokoch už pracovali a robili deti a brali sa v kostole, ľudí, ktorí si kupovali práčky. Nemohli to vedieť, ale tušili to, museli vycítiť, že ten vietor je pohanský: že dych Ovídia v behu tisícročí opäť naberá silu a zmení spôsob, akým sa milovali, akým mysleli na lásku. Rozsvieti svetlá v ich spálňach, naruší hranice mestských párov a odkrojí časť z dolného dielu plaviek na plážach.

Okamžitým dôsledkom bolo, že si moja matka kúpila nelegálnu dávku antikoncepčných piluliek zo Spojených štátov – spolu so sesternicou, ktorá si vzala Američana, čo sa zúčastnil na vylodení. Že ako som lozila, našla som jeden blister, pekné balenie okrúhle ako platňa, a podarilo sa mi zjesť tri gumové čerešňové pilulky, preto so mnou utekali na pohotovosť do nemocnice Santobono na výplach žalúdka, pričom však zamľčali nelegálnu molekulu, ktorá sa mi rozpúšťala v bruchu. Že som vždy vedela, že muži cikajú postojacky, lebo môj ocko nechával dvere od záchoda otvorené. Že som verila v Madonu a bola to tá Munchova, zarámovaná reprodukcia zavesená v obývačke, s modrými vlasmi, oranžovou svätožiarou a škulavými bradavkami: ako veľká som chcela byť ako ona. Že *Obratník Raka* sa celý rozpadol od používania a zo školského peračníka mi ukradli lepidlo Uhu, aby ho znova pozliepali: vybavujem si otca, ktorý ho držal, a mamu, ktorá mu dávala štipce na chrbát. Vybavujem si útek Antigony na motorovom člne a jej vlasy vejúce vo vetre v *Kanibaloch* od Cavaniovej, akoby som to bola ja. A že keď som

sa počas najväčšej pubertálnej rebélie nahnevala na matku, že mi neupravila sukňu včas na oslavu, otec ma umlčal slovami: „Hanbi sa, mama je pracujúca žena.“ Bol to feministka, ľudia, a ja som si myslela, že je to tak všade. Že nakupuje, varí a umýva riad ten, kto má práve v daný deň čas, že pomáha deťom s úlohami ten, kto má práve v to popoludnie čas, že sa pracuje rovnako a zarába rovnako a ak je nejaký rozdiel v pracovnom čase či vo výplate, je na vine dotyčné ministerstvo (obaja moji rodičia boli štátni zamestnanci, súkromný sektor bol obávaný moloch, ktorému chceli za každú cenu ujsť, a ak bol niekto zamestnaný vo firme, lutovali ho ako smolného brata). Že vo svete nikto nerozkazuje a použiť diskriminačné slovo ako nadávku je absurdné. Uraziť niekoho slovami ako „kurva“ či „buzík“ je nemožné, pretože ľudské bytosti sú si všetky rovné, a to bez ohľadu na to, čo im život nadelil do vienka, a preto je myšlienka, že prívlastok so sexuálnym podtónom môže človeku nejakým spôsobom ublížiť, skutočne neproduktívna a nerealistická. Naozaj som verila, že je to tak všade. A že spolužiakov, ktorí sa správali inak, ešte nedostihol juhovýchodný vietor *scirocco*, ale raz dospejú a pochopia to. Iní však boli aj moji milovaní starí rodičia, viac-menej praktizujúci katolíci; aj ich eticko-morálnu ortodoxnosť som si vysvetľovala tým, že patria do minulej doby, tej, čo spôsobila druhú svetovú vojnu a jej päťdesiat miliónov obetí. Dopustili fašizmus, zvolili Hitlera a tolerovali rasové zákony. Nemali to v hlave v poriadku: už to raz dokázali, a preto nemohli mať pravdu. Boli zastaraní, prekonaní, neaktuálni. Celý zvyšok ľudstva musel ísť nutne tým istým smerom ako revolúcia mojich rodičov. Nevyhnutne: všetci bez spodkov a nohavičiek, bez predsudkov, bez

tabu: mužom aj ženám sa páči to isté: milovať sa, dotýkať sa, bozkávať sa, dosiahnuť orgazmus. Tým istým spôsobom: všetci chceme to isté a sme slobodní.

Svet, ktorý sa predtým mnou otváral, bol bezchybný a ja som mala veľké šťastie, že som sa doň narodila, že som do tohto dokonalého sveta vstúpila krátko potom, čo sa mi spustila menštruácia. Práve v tom období, v prvom ročníku na gymnáziu, som nadobudla presvedčenie, že moje meno nie je ženského rodu a jednotného čísla, ale stredného rodu a množného čísla. *Amanda*.

Pokiaľ ide o *Encyklopédiu ženy*, tá ma sprevádzala veľmi dlho. Sedela som na nej počas celého obdobia príkrmov a aj neskôr: každý rok, čo prešiel, môj otec odstránil zo stoličky jeden zväzok, až kým som nebola dosť vysoká, aby som sedela pri stole bez podložky. Vtedy som si ju rozložila na podlahe v kuchyni a znovu spojila podľa farieb na obálke, vytvárajúc premenlivé dúhy, nepodliehajúce žiadnym zákonom optiky. Potom som sa začala pozeráť aj dnu, očarená akvarelovými obrázkami, ktorými boli opatrené obsahy divadelných a literárnych diel: *Anna Kareninová*, George Byron, *Dolce stil novo*, *Pani Bovaryová*, *Pani hostinská*. Ten istý maliar vytvoril aj portréty historických osobností. Tretí diel bol fantastický: boli tam Beatrice Cenci, Katarína Medicejská, Inés de Castro, Mária Antoinetta a Lucrecia Borgiová všetky spolu. Modernejšie témy sprevádzali fotografie, napríklad tirolského či renesančného nábytku. Každý týždeň nechýbali aspoň dve farebné stránky o lustrach a papierový strih na šaty vysoký takmer ako ja, ktorý nikto nikdy nevystrihol. Len čo som dokázala rozlúštiť malé tlačené písmená, matka mi ju vzala: zdala sa jej nebezpečná, vycítila

som to tým rodinným inštinktom, ktorý nepotrebuje racionálne dôvody. Odniesli ju na povalu: bol to darček od babičky a nemala srdce vyhodiť ju. Ale bola až príliš spiatočnícka a nebolo na tom naozaj nič smiešne: dospievala som rýchlo a so mnou celý národ.

Niekoľko pomerne osobných čísel: musela som čakať tridsaťpäť minút na schodisku strednej školy Campanella na Via Foria 88. Bol 10. február 1976, mala som dvanásť rokov, mama a otec stáli v rade predou mnou s dokladmi v ruke, aby pridali podpis na referendum o potrate. Mama vôbec nepocitovala únavu, hoci so sebou nosila veľké brucho: chystala sa porodiť môjho brata Armanda, ktorý prišiel na svet päť dní nato. 22. mája 1978, v deň prijatia zákona, môj otec daroval matke 194 fialových sasaniek.

Len čo sa v krajine dosiahol istý pokrok, napätie povolilo: ja som v tichosti povaly ďalej navštevovala svoju *Encyklopédiu ženy*.

Úplne fascinujúce a neodolateľné pre zvedavé dievča bolo, že na rozdiel od bežných encyklopédií nešla v abecednom poradí. Vlastne nešla v nijakom poradí, lebo bola súhrnom zošitkov, ktoré vychádzali z týždňa na týždeň celé roky. Prepchatý kufor plný nahromadených poznatkov. Ako každá zmätočná vec, i ona potrebovala dobré kritérium, ako ju usporiadať, a naozaj mala obsah spravený tak dobre, že som nikdy, dokonca ani počas univerzitnej kariéry, ktorou som za štyridsať rokov prešla, nenašla žiadny racionálnejší. Bol tam všeobecný obsah, postupujúci podľa strán: ruská žena, listový papier, zemiakový šalát, posteľ, prstene, hlávkový šalát, varenie vajec (prvá časť), udržiavanie šiat, ktoré sa nemôžu prať doma, zápal prínosových dutín.

Nasledoval obsah podľa tém: **N** Nábytok alebo **O** Ob-

lečenie/elegantné rukavice str. 509, sandále str. 582, ponožky str. 522, **R** Remeslá/porcelán zo Sèvres a z Limoges, **S** Spodná bielizeň **T** Turizmus až po Umenie a Zoológiu.

Napokon ten abecedný: **E** eben, echinacea, edukácia, ekzémy...

Pri **S** Salomé som dosiahla orgazmus a pomyslela si, že sme úžasne autonómne bytosti, ako v jednobunkovej biológii, a v živote sa nemáme čoho obávať z dvoch zásadných dôvodov: lebo život aj tak nič neznamená a na to, aby sme sa zmierili s týmto prázdnom, máme všetko, čo potrebujeme.

Takmer o polstoročie neskôr, pri trýznivom lúčení sa s rodinným domom, prázdnom po smrti tých, čo v ňom žili, bola *Encyklopédia ženy* jedinou vecou, ktorú som si odniesla ako dedičstvo. Brat si vzal otcovho milovaného kocúra, ja mamín zavrhnutý dar, všetko ostatné sme tam nechali, lebo na ničom z toho nezáležalo: to nás naučili oni. Zavreli sme dvere a odišli sme. Uložila som ju v malej práčovni v mojom dome a Filipíнец si v nej často listuje, aby zistil, ako odstrániť odolné škvrny. „Ešte stále sú to jediné skutočne účinné metódy,“ tvrdí. Ale párkrát som ho tiež pristihla, ako počas prestávky na kávu a s brožúrkou v ruke rozjíma nad slobodným postavením škandinávskych žien: „Teraz je to tak aj v Taliansku, však?“ pýta sa ma bez toho, aby zdvihol zrak od akvarelov.

Doplňujúce zväzky encyklopédií sa mi vždy zdali úplne nepraktické, a aj preto som príchod počítačov do našich životov – spolu so softvérom AutoCAD a grafickým programom 3D Studio – privítala s radosťou. Jednotlivé zväzky, ktoré kedysi prichádzali do knižníc aj domovov, sú na fakulte síce dodávané dodnes, ale

mne sa zdajú veľmi nepraktické: v prvom rade musíte skúsiť vyhľadať heslo v základnom diele, a ak ho nenájdete, musíte k informácii, ktorú hľadáte, pridať problém plynúceho času (a teda už zo samotnej informácie ovládate veľa, alebo si pri tom nevyhnutne uvedomíte svoj vek) a potom sa môžete ísť pozrieť, či si niekto spomenul a vložil heslo do dopĺňujúceho zväzku. Katastrofa. Pri *Encyklopédii ženy* toto nebezpečenstvo nehrozí: všetko, čo potrebovala povedať, povedala raz a navždy. Chýba jej len jedna téma, a to v plnom rozsahu. Jediná téma od A po Z, ktorá sa intímne dotýka ženy a ktorou sa *Encyklopédia* ani raz nezaobrá: šuška. Toto opomenutie svedčí o mnohom, no puntičkársky duch univerzitnej docentky – už bádatel'ky, už uznávanej bádatel'ky – sa to chystá hneď napraviť.

DOPLNENÉ VYDANIE

SYMPOSION

Pred istým časom sa v rohoch obývačky objavili pavučiny. Požiadala som Filipínca, aby ich odstránil, a on povedal, že na to treba náležitý nástroj; pokúsil sa mi ho ako-tak opísať a potom odišiel. Keďže som nemala ani najmenšiu chuť ísť ho zháňať na trh, vyhladala som v obsahu *Encyklopédie* tému „metly“ a pri nalistovaní stránky sa predou mnou objavil detailný súpis metiel a metličiek, všetky boli odfotené vodorovne, aby bolo gazdinej ich použitie zrejmé už pri prvom pohľade. Bol to ten istý pohľad, aký sa nám naskytol na stôl u Chiary v deň jej päťdesiatych narodenín. Zástupkyňa Červeného kufrika, prirodzenej spoločenskej evolúcie zástupkyň Avonu, vtedy vystavila pred nami hračky, ktoré doniesla. Navrhnuté a vymyslené pre ženskú rozkoš. Muži sa nebrali do úvahy. Alba poťažkala gumovú kačicu, ktorá vibrovala a natáhoval sa jej krk; spravila to s istým povýšenectvom. Chiara sa zaoberala nejakými štiplavými klitoridnými krémami, vlastne si vypýtala aj vzorku – ako sú tie od parfumov, ktoré môžete nájsť nalepené na stránkach časopisov –,